

Ezkio-Itsasoko Udala

IRUZURRAREN AURKAKO NEURRIEN PLANA
[BERRESKURAPEN, ERALDAKETA ETA ERRESILIENTZIA PLANA KUDEATZEKO SISTEMA]

DOKUMENTUEN AURKIBIDEA

DOKUMENTUA

- 1. HITZAURREA**
- 2. HELBURUA ETA APLIKAZIO-EREMUA**
- 3. DEFINIZIOAK**
- 4. IRUZURRAREN AURKAKO BATZORDEA**
- 5. ARRISKUEN EBALUAZIOA**
- 6. IRUZURRAREN AURKA BORROKATZEKO NEURRIAK**
  - PREBENTZIO-NEURRIAK**
  - DETEKZIO-NEURRIAK**
  - ZUZENTZEKO ETA JAZARTZEKO NEURRIAK**
- I. ERANSKINA. ARRISKU-EBALUAZIOAREN EMAITZA**
- II. ERANSKINA. INTERES-GATAZKARIK EZAREN ADIERAZPENA**
- III. ERANSKINA. IRUZURRAREN AURKAKO BORROKARI BURUZKO ADIERAZPEN INSTITUZIONALA**
- IV. ERANSKINA. ENPLEGATU PUBLIKOEN JOKABIDE-KODEA**
- V. ERANSKINA. BANDERA GORRIAK IRUZURRAREN AURKAKO BORROKAN**

1. HITZAURREA

Europako Kontseiluak 2020ko ekainaren 21ean onartu zuen NextGenerationEU programa sortzea, Europar Batasunak inoiz finantzatu duen ekonomia suspertzeko tresnarik handiena, koronabirusak eragindako aurrekaririk gabeko krisiari erantzuteko.

Berreskurapenerako eta Erresilientziarako Mekanismoa (BEM), 2021eko otsailaren 12ko Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren 2021/241 (EB) Erregelamenduaren bidez ezarritakoa, Berreskuratze Funtsetan muina da eta haren helburua da estatu kideetan inbertsioa eta erreformak bultzatzea, susperraldi iraunkorra eta erresilientea lortzeko eta,aldi berean, EBren lehentasun ekologikoak eta digitalak sustatzea.

BEMk lau helburu nagusi ditu: EBren ekonomia, gizarte eta lurralde kohesioa sustatzea; estatu kideen erresilientzia eta doikuntza-gaitasuna indartzea; COVID-19aren krisiaren ondorio sozial eta ekonomikoak arintzea; eta trantsizio ekologiko eta digitalak babestea. Horiek guztiak EBko ekonomien hazkunde-potentziala berrezartzera, krisiaren ondoren enplegua sortzea sustatzera eta hazkunde iraunkorra sustatzera bideratuta daude.

Helburu horiek lortzeko, estatu kide bakoitzak Berreskuratze eta Erresilientzia Plan Nazionala diseinatu behar du, helburu horiek lortzeko beharrezkoak diren erreformak eta inbertsio-proiektuak barne hartuta.

Espainiako Berreskuratze, Eraldaketa eta Erresilientzia Planak (aurrerantzean, BEEP) zeharkako lau ardatz ditu, 10 palanka politikatan egituratzen direnak, eta horien barruan hogeita hamar osagai daude, Planaren inbertsio- eta erreforma-programa koherenteak artikulatzeko aukera ematen dutenak:

- Trantsizio ekologikoa
- Eraldaketa digitala
- Gizarte eta lurralde kohesioa
- Genero berdintasuna

BEEPn planteatutako ekimenak gauzatzeko, administrazio publikoek kudeaketa-prozedurak eta kontrol-eredua egokitu behar dituzte. Arintze-neurri batzuk abenduaren 30eko 36/2020 Errege Lege Dekretuaren bidez ezarri ziren, zeinaren bidez presako neurriak onartzen baitira Administrazio Publikoa modernizatzeko eta Berreskuratze, Eraldaketa eta Erresilientzia Plana gauzatzeko.

Gainera, Kudeaketa Sistema bat eratu eta garatu behar da, Europako Batzordeko Zerbitzuei egin beharreko ordainketa-eskaeren izapidetze eraginkorra errazteko. Horretarako, irailaren 29ko HFP/1030/2021 Agindua onartu da, Berreskuratze, Eraldaketa eta Erresilientzia Plana kudeatzeko sistema eratzen duena.

Bere aurreikuspenen artean, azpimarratzekoa da 6. artikulua ezartzen eta garatzen duen betebeharra; izan ere, Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren otsailaren 12ko 2021/241 (EB) Erregelamenduaren 22. artikulua, Berreskuratze eta Erresilientzia Mekanismoa ezartzen duenak, bere betebeharrak betetzeko

helburuarekin eta Europar Batasunaren finantza-interesak babesteari dagokionez, BEEPre neurriak betearazten parte hartzen duen erakunde erabakitzaile edo betearazle orok «iruzurraren aurkako neurrien plana» izan beharko duela dio. Honela, dagokion jarduera-eremuan dagozkion funtsak aplikatu beharreko arauen arabera erabili direla bermatu eta adierazi ahal izango da, bereziki iruzurra, ustelkeria eta interes-gatazkak prebenitu, antzeman eta zuzentzeari dagokionez.

Ondorio horietarako, eta erakunde betearazlea den aldetik, toki-erakunde honetako Udal Osoko Bilkurak 2022ko ekainaren 9ko Ezohiko Batzarrean Iruzurraren aurkako Neurrien Plana onartu du, ondorengo lerroetan bere edukia azalduko delarik.

2. HELBURUA ETA APLIKAZIO-EREMUA

Iruzurraren aurkako Plan honen helburua da iruzurraren eta ustelkeriaren aurkako gaitan aplikatu eta bete beharreko printzipioak eta arauak ezartzea, Berreskuratzeko eta Erresilientziarako Mekanisмотik (BEM) datozen funtsen inguruko interes-gatazkak saihesteko.

Horretarako, iruzurrezko edozein jardueratan disuasio-efektua eragingo duen kultura sustatuko da, iruzurraren prebentzioa eta detekzioa ahalbidetuz eta iruzurrarekin lotutako delituen eta iruzurrarekin lotutako delituen ikerketa erraztuko duten prozedurak garatuz, kasu horiei modu egokian eta une egokian heltzen zaiela bermatzeko.

Plan hau iruzurraren aurkako zikloaren funtsezko lau elementuen inguruan egituratzen da: prebentzioa, detekzioa, zuzenketa eta jazarpena, eta BEMtik datozen funtsen kudeaketan esku hartzen duten organo eta langile guztiei aplikatuko zaie.

3. DEFINIZIOAK

Iruzurraren aurkako Plan honi honako definizio hauek aplikatuko zaizkio: (EB) 2017/1371 Zuzentaraua, Batasunaren finantza-interesei eragiten dien iruzurraren aurkako borrokari buruzkoa (PIF Zuzentaraua) eta 2018/1046 Erregelamendua (EB, Euratom), Europako Parlamentuarena eta Kontseiluarena, 2018ko uztailaren 18koa, Batasunaren aurrekontu orokorrari aplikatu beharreko finantza-arauei buruzkoa (EBren Finantza Erregelamendua):

IRUZUR:

a) Kontratu publikoekin zerikusirik ez duten gastuen arloan, honako hauei buruzko edozein ekintza edo ez-egite:

– Adierazpen edo agiri faltsu zehaztugabe edo osatugabeak erabiltzea edo aurkeztea, Batasunaren aurrekontuko edo Batasunak administratutako aurrekontuetako funtsak edo aktiboak (edo horien izenean daudenak) bidegabe erabiltzea edo funtsik gabe atxikitzea badakarte,

– Ondorio bera duen informazio bat jakinarazteko berariazko betebeharrak ez betezea, edo

– Funtsekin edo aktibo horiek hasieran ematea eragin zuten helburuez bestelako helburuetarako behar ez bezala erabiltzea;

b) Kontratu publikoekin lotutako gastuei dagokienez, egilearentzat edo beste pertsona batentzat legez kontrako irabazi-asmoz egiten direnean, gutxienez honako hauei buruzko edozein ekintza edo ez-egite:

– Batasunaren aurrekontuko edo Batasunak administratutako aurrekontuetako funtsak edo aktiboak bidegabe erabiltzea edo funtsik gabe atxikitzea dakarten adierazpen edo agiri faltsu, zehaztugabe edo osatugabeak erabiltzea edo aurkeztea,

– ondorio bera duen informazio bat jakinarazteko berariazko betebeharrak ez betetzea, edo

– funts edo aktibo horiek hasieran ematea eragin zuten helburuez bestelako helburuetarako behar ez bezala erabiltzea eta Batasunaren finantza-interesei kalte egitea;

c) BEZaren baliabide propioetatik ez datozen diru-sarreraren arloan, honako hauei buruzko edozein ekintza edo ez-egite:

– Batasunaren aurrekontuko edo Batasunak administratutako aurrekontuetako edo haren izenean jarritako baliabideak legez kanpo gutxitzea dakarten adierazpen edo agiri faltsu, zehaztugabe edo osatugabeak erabiltzea edo aurkeztea,

– ondorio bera duen informazio bat jakinarazteko berariazko betebeharrak ez betetzea, edo

– legez lortutako onura bat ondorio berarekin bidegabe erabiltzea;

d) BEZaren baliabide propioetatik datozen diru-sarreraren arloan, mugaz gaindiko iruzurrezko sare batean egindako edozein ekintza edo ez-egite, honako hauei dagokienez:

– BEZari buruzko adierazpen edo agiri faltsu, zehaztugabe edo osatugabeak erabiltzea edo aurkeztea, Batasunaren aurrekontuko baliabideak gutxitzea badakarte;

– eragin bera duen BEZari buruzko informazioa jakinarazteko berariazko betebeharrak ez betetzea; edo

– BEZaren aitortzen zuzenak aurkeztea, ordainketa ez betetzea edo BEZa itzultzeko eskubidea legez kontra sortzea iruzur eginez disimulatzeko.

USTELKERIA AKTIBOA: Funtzionario bati, zuzenean edo bitartekari bidez, edozein motatako abantaila agindu, eskaini edo ematen dion pertsona ororen akzioa, funtzionario horren edo hirugarren baten mesedetan, bere betebeharrak eta eginkizunak betez jardun ez dezan, Batasunaren finantza-interesei kalte egiteko moduan.

USTELKERIA PASIBOA: Funtzionario baten akzioa, zuzenean edo bitartekari bidez, edozein motatako abantailak jasotzen dituen beraren edo hirugarren baten mesedetan, edo abantaila baten promesa onartzen duena bere betebeharraren arabera jardun dezan edo ez, Batasunaren finantza-interesei kalte egiteko moduan.

INTERES GATAZKA: Interes-gatazka egongo da funtzioen jardun inpartzial eta objektiboa arriskuan jartzen denean familia-arrazoiengatik, arrazoi afektiboengatik, kidesun politiko edo nazionalagatik, interes ekonomikoagatik edo interes pertsonaleko zuzeneko edo zeharkako beste edozein arrazoiengatik.

Interes-gatazka eragingo lukeen egoera kontuan hartuta, honako hauek bereiz daitezke:

Itxurazko interes-gatazka: enplegatu publiko edo onuradun baten interes pribatuak bere funtzioen edo betebeharren egikaritze objektiboa arriskuan jar dezaketenean gertatzen da, baina azkenean ez da aurkitzen pertsonaren jokabidearen, portaeraren edo harremanen alderdi zehatzekiko (edo alderdi horietan izandako ondorio batekiko) lotura identifikagarri eta indibidualik.

Interes-gatazka potentziala: enplegatu publiko edo onuradun batek horrelako interes pribatuak dituenean sortzen da, eta interes horiek interes-gatazka sor dezakete etorkizunean erantzukizun ofizial jakin batzuk bere gain hartu behar badituzte.

Interes-gatazka erreala: langile publiko baten betebeharrak publikoaren eta interes pribatuaren arteko gatazka dakar eta enplegatu publikoak interes pertsonalak ditu betebeharrak eta erantzukizun ofizialak modu bidegabean betetzeko. Onuradun baten kasuan, gatazka sortuko litzateke funtsen laguntza eskatzean hartutako betebeharren eta funtsen interes pribatuaren artean, horiek modu bidegabean eragin baitezakete betebeharrak horiek betetzean.

Interes-gatazkan zerikusia izan dezaketen eragileak:

- Kudeaketa-, kontrol- eta ordainketa-lanak egiten dituzten enplegatu publikoak eta eginkizun horietako batzuk eskuordetu zaizkien beste agente batzuk.
- Onuradun pribatuak, bazkideak, kontratistak eta azpikontratistak, baldin eta haien jarduerak funtsekin finantzatzen badira eta beren interesen alde egin badezakete, baina EBren finantza-interesen aurka interes-gatazka baten esparruan.

4. IRUZURRAREN AURKAKO BATZORDEA

Konposizioa

Udal honetan iruzurraren aurkako neurriak behar bezala aplikatzen direla ziurtatzeko, Iruzuraren aurkako Batzordea izendatu da honako zerbitzu eta/edo bulego hauetako berezko langileek osatua:

- *Idazkaritza Nagusia*
- *Administrazio orokorreko administraria*

Plana onartu den Udal Osoko Bilkura berean izendatu dira Batzordearen kideak.

Batzordearen eginkizunak

Iruzuraren aurkako Batzordeari honako eginkizun hauek esleitzen zaizkio:

1. Iruzur-arriskua aldizka ebaluatzea gerta daitezkeen iruzurrak prebenitu eta detektatzeko barne-kontrol eraginkorra dagoela ziurtatuz.
2. Iruzuraren aurkako politika eta iruzur-saiakerak prebenitzeko, detektatzeko, zuzentzeko eta jazartzeko aukera emango duten beharrezko neurrien diseinua definitzea.
3. Gainerako udal-langileak kontzientziatzea eta prestatzea.

4. Iruzurraren susmorik izanez gero, informazio-espedientea irekitzea eta bertan parte hartzen duten unitateei egoki iritzitako informazio guztia eskatzea, behar bezala azter dezaten.

5. Hasitako informazio-espedienteak ebaztea, eta horiek artxibatzeke agintzea, baldin eta susmoak oinarririk gabekoak badira, edo neurri zuzentzaile egokiak hartzea baldin eta ondorioztatzen bada iruzurra benetan gertatu dela.

6. Irekitako espedienteetan lortutako ondorioen berri ematea Udalbatzako Alkatetza-Lehendakariari eta Idazkaritza Nagusiarri eta, hala badagokio, aplikatutako neurri zuzentzaileen berri ematea.

7. Onuradunek bidegabe jasotako zenbatekoak berreskuratzen direla zaintzeko ardura duten erakunde edo organismoen beharrezko informazioa ematea, edo arlo administratibo eta/edo penalean dagozkien zehapenak hastea.

8. Egindako laginketen, antzemandako gorabeheren eta hasitako eta ebatzitako informazio-espedienteen erregistroa egitea.

9. Urteko memoria bat egitea, Iruzurraren aurkako Batzordeak bere eskumenen esparruan egindako jarduerak jasoko dituen.

Bilera-erregimena

Ohikotasunez, Iruzurraren aurkako Batzordea gutxienez hiruhilekoan behin bildu beharko da berari dagozkion gaien berri izateko.

Ohiko bilera horiez gain, edozein unetan bildu ahal izango da ezohiko bilera batean, baldin eta kideren batek hala eskatzen badio deialdia egiteko ardura duen pertsonari.

Idazkaritza Nagusiko ordezkariak egingo du deialdia.

Deialdia 48 ordu lehenago egin beharko da, eta deialdiarekin batera aztergaien zerrenda aurkeztu beharko da.

Bilera horietako bakoitzaren akta aurkeztuko da, eta Batzordeko kide guztiek irakurri eta onartu beharko dute bilera egin eta hurrengo bileran.

5. ARRISKUEN EBALUAZIOA

Iruzurraren aurkako neurri proportzionatuak eta eraginkorrak diseinatu ahal izateko, beharrezkoa da Udalak aurretiazko autoebaluazioa egitea iruzurrezko jarduerak jasateko arriskuari dagokionez.

Plana onartu aurretik iruzur-arriskuaren hasierako ebaluazioa egin da, bai eta hasieran urtero ezartzen den maiztasunarekin errepikatzea ere beharrezkoa izango da; hala ere, maiztasun txikiagoarekin eskatu ahal izango da hala gomendatzen duten inguruabarren aurrean, hala nola araudi- edo antolamendu-aldaketak, inguruabar berritzaileak agertzea edo iruzurraren aurrean puntu ahulak detektatzea.

Autoebaluazio horren emaitzak Plan honen I. eranskinean jasotzen dira.

6. IRUZURRAREN AURKA BORROKATZEKO NEURRIAK

Ezkio-Itsasoko Udalak, iruzur-arriskuaren autoebaluazioa egin ondoren, iruzurraren aurkako borrokaren zikloaren funtsezko lau elementuen inguruan egituraturatutako hainbat neurri eta prozedura artikulatzen ditu: prebentzioa, detekzioa, zuzenketa eta jazarpena.

1. PREBENTZIO-NEURRIAK

A. Adierazpen politikoa.

Beharrezkotzat jotzen da erakundearen iruzurraren aurkako jarrera ahalik eta gehien adieraztea eta zabaltzea. Horretarako, Ormaiztegiko Udalak **iruzurraren aurkako adierazpen instituzionala** sinatu du osotasun, objektibotasun, kontu-emate eta zintzotasun balioak oinarri hartuta.

Adierazpen instituzionalaren edukia III. eranskinean dago.

Adierazpen instituzional hori Udalaren webgunean argitaratuko da, guztiek horren berri izan dezaten.

B. Jokabide-kodea.

1. Ormaiztegiko Udalak jokabide-kodea eta printzipio etikoak sinatzen ditu eta enplegatu publiko guztiek bete beharko dituzte. Kode horrek iruzurra eragin dezaketen zirkunstantzien aurrean espero den jokabidea ezartzen du eta haren printzipioak jokabide-konpromiso hauetan oinarritzen dira:

- Aplikatu beharreko legeria zorrotz betetzea.
- Baliabide publikoen erabilera egokia
- Osotasuna, profesionaltasuna eta zintzotasuna kudeaketan.
- Informazioaren gardentasuna eta erabilera egokia.
- Onuradunei tratu inpartziala eta ez-diskriminatzailea ematea
- Funtsen kudeaketan Udalaren ospea babestea.

Enplegatu publikoen jokabide-kodea IV. eranskinean jasota dago. Kode etiko hori Udalaren webgunean argitaratuko da, denek jakin dezaten.

C. Interes gatazkarik ez dagoela adieraztea.

BEMen kontura finantzaturako diru-laguntzak emateko eta kontratatuzeko prozeduretan parte hartzen duten guztiek "Interes-Gatazkarik Ezaren Adierazpena" (IGEA) bete behar dute.

Kide anitzeko organoen kasuan, adierazpen hori dagokion bileraren hasieran egin dezakete partaide guztiek eta Aktan jaso beharko da.

Era berean, IGEA betetzeko betebeharra ezartzen da, laguntza emateko baldintzen barruan interes-gatazka potentziala duten jarduerak egin behar dituzten onuradunek aurkeztu beharreko baldintza gisa.

IGEA betetzean, zorrotz aplikatu beharko dira Enplegatu Publikoaren

Oinarrizko Estatutuaren Legearen testu bategina onartzen duen urriaren 30eko 5/2015 Legegintzako Errege Dekretuaren 53. artikulua, printzipio etikoei buruzkoa, Sektore Publikoaren Araubide Juridikoaren urriaren 1eko 40/2015 Legearen 23. artikulua, abstentzioari buruzkoa, eta abenduaren 9ko 19/2013 Legea, gardentasunari, informazio publikoari eta gobernu publikoari buruzkoa.

IGEAren eredia II. eranskinean dago.

D. Erakunde osorako prestakuntza-plana.

Udalak hitzematzen du prestakuntza ikastaroak eta hitzaldiak antolatuko dituela iruzurrari eta ustelkeriari buruz langileak trebatzeko, funts publikoen erabileraren jokabide ez etikoa eta iruzur potentziala hautematen eta prebenitzen lagunduko duten ikaskuntzekin.

2. DETEKZIO-NEURRIAK

A. IGEA beste iturri batzuetatik datorren informazioarekin egiaztatzea.

Interes-gatazkarik ezaren adierazpena egiaztatu egin behar da. Egiaztapen-mekanismoek IGEAeko informazioan jarri beharko dute arreta eta informazio hori, beste informazio mota baten argitan aztertu beharko da:

- kanpo-informazioa (adibidez, interes-gatazka eragin duen egoerarekin zerikusirik ez duten eta erakundetik kanpoko pertsonak eman dezaketen interes-gatazka bati buruzko informazioa),
- interes-gatazka izateko arrisku handia duten egoera jakin batzuei buruz egindako egiaztapenak, barneko arriskuen edo bandera gorrien azterketan oinarrituta (ikus B atala),
- ausazko kontrolak.

Informazioa honako hauen bidez egiaztatu ahal izango da: merkataritza-erregistroen datu-baseak, diru-laguntzen datu-base nazionala, langileen espedienteak (datuak babesteko arauak kontuan hartuta) edo datuak aztertzeko edo arriskuak puntuatzeko tresnak (ARACHNE).

B. Bandera gorriak.

Kontrol-prozedurek arreta iruzurraren arrisku-puntu nagusietan eta horien mugarri edo markatzaileetan jartzen dutela ziurtatu behar da. Kontrol hori izate hutsak iruzurrak egiteko disuasio-elementu gisa balio du.

Iruzur-zantzuak bilatzeko ildo horretan, Europako Batzordeak arrisku zeinuen edo markatzaileen katalogo bat egin du, «Bandera gorriak» izenekoak. Katalogo hori Udalean erabiliko da, eta V. eranskinean jasoko dira gehien erabiltzen direnak. Iruzurrezko jarduera bat gertatzen ari dela ohartarazteko adierazleak dira.

C. Salaketen postontzia.

Udalaren web orriaren bidez irregulartasunak salatzekeo prozedura bat gaitu da. Iruzurraren Aurkako Koordinazio Zerbitzu Nazionalerako (IAKZN) esteka sartu da; organo hori arduratzen da iruzurraren aurka Europar Batasunak dituen finantza-interesak babestera bideratutako ekintzak koordinatzeaz, Iruzurraren Aurkako Borrokarako Europako Bulegoarekin (IABEB) lankidetzan.

Irekitako salaketa-bide horren bidez, edozein pertsonak jakinarazi ahal izango ditu iruzur-susmoak eta honela detektatu ahal izan dira ustezko irregulartasunak, honako hauen berri emango delarik:

1. Salaketa kontuan hartuko da eta egindako kudeaketen emaitzak jakinaraziko zaizkie.
2. Datu pertsonalen konfidentzialtasuna eta babesa errespetatuko dira.
3. Ez dute errepresaliarik jasango eta funtzionario publikoen kasuan, ez dira zigortuko.

3. ZUZENTZEKO ETA JAZARTZEKO NEURRIAK

A. Interes-gatazkei aurre egiteko prozedura.

Interes-gatazka baten susmo sendoak izanez gero, inplikatuaren goragokoari jakinaraziko zaio, honek beharrezko kontrol eta ikerketak egingo dituelarik.

Kontrolek ez badute informazioa berresten, kasua itxi egingo da. Emaitzek hasierako informazioa berresten badute eta interes-gatazka administratiboa bada, hierarkian gorago dagoenak honako hauek egin ahal izango ditu:

- Diziplina-zehapenak eta administrazio-neurriak hartzea tartean den funtzionarioaren aurka; bereziki, Sektore Publikoaren Araubide Juridikoaren urriaren 1eko 40/2015 Legearen 24. artikulua, errekusazioari buruzkoa, zorrotz aplikatuko da;
- interes-gatazkek eragindako kontratua/egintza ezeztatzea eta dagokion prozedura-zatia errepikatzea;
- gertatutakoa publiko egitea, erabakien gardentasuna bermatzeko eta disuasio-elementu gisa, berriro antzeko egoerak gerta ez daitezen, Gardentasunari, informazio publikoa eskuratzeko bideari eta gobernu onari buruzko abenduaren 9ko 19/2013 Legearen arabera.

Interes-gatazka zigor-arlokoa bada, hierarkian gorago dagoenak, aurreko neurriak hartzeaz gain, Fiskaltzari jakinarazi beharko dizkio egitateak, ministerio horrek dagozkion neurriak har ditzan.

B. Zuzenketa.

Iruzurraren edozein susmo izanez gero, Iruzurraren aurkako Komiteari dagokio jardutea, iruzurra benetan gertatu den jakiteko behar den informazio guztia biltzeko. «Bandera gorriak» izeneko hainbat adierazle agertzea izango da iruzurrik dagoen zehazteko irizpide nagusietako bat.

Balizko iruzurrik antzemanaz gero, edo horren susmo oinarriduna izanez gero, berehala etengo da prozedura, ahalik eta lasterren jakinaraziko zaie hori agintari interesdunei eta jarduketak egiten inplikaturako erakundeei, eta horren eraginpean egon daitezkeen proiektu guztiak berrikusiko dira.

Irregularitasun sistemikoak antzemanaz gero, honako neurri hauek hartuko dira:

- Eragiketa horretan sartutako espediente guztiak eta/edo antzeko izaera ekonomikoa dutenak berrikustea.
- Aurkitutako intzidentzia identifikatzen duten espediente guztien Erkidegoaren finantzaketa kentzea.
- Unitate betearazleei antzemandako ahultasuna konpontzeko hartu beharreko neurriak jakinaraztea, aurkitutako gorabeherak berriro gerta ez daitezen.
- Barne-kontrolako sistemak berrikustea, hasierako egiaztapen-faseetan gorabehera horiek antzemateko mekanismo egokiak ezartzeko.

C. Pertsekuzioa.

Ahalik eta lasterren, Iruzuraren aurkako Batzordeak honako hauek egingo ditu:

- Gertakarien eta hartutako neurrien berri ematea erakunde erabakitzaileari (edo jarduketak betearaztea agindu dion erakunde betearazleari; kasu horretan, erakunde erabakitzaileari jakinaraziko dizkio) eta hark jakinaraziko dio gaia agintaritza arduradunari, egokitzat jotzen duen informazio gehigarria eskatu ahal izango diolarik jarraipena egiteko eta Kontrol Agintaritzari jakinarazteko.
- Hala badagokio, agintari publiko eskudunei (Iruzuraren Aurkako Koordinazio Zerbitzu Nazionala - IAKZN -) zigortzeko moduko egitateak salatzea, Iruzuraren aurka Borrokatzeko Europako Bulegoari balora eta jakinaraz diezazkion.
- Erantzukizunak argitzeko edo diziplina-espediente bat irekitzeko informazio erreserbatua hastea.
- Egitateak fiskaltzaren eta auzitegi eskudunen aurrean salatzea, bidezko kasuetan.

I. ERANSKINA: ARRISKU-EBALUAZIOAREN EMAITZA

Galdera	Betetze - maila			
	4	3	2	1
1. Ba al dago «iruzurraren aurkako neurrien plan» bat, erakunde betearazleak edo erakunde erabakitzaileak bermatu eta deklaratu ahal izateko, dagokion jarduera-eremuan, dagozkion funtsak aplikatu beharreko arauen arabera erabili direla, bereziki, iruzurra, ustelkeria eta interes-gatazkak prebenitu, antzeman eta zuzentzeari dagokionez?	x			
2. Egiaztatzen al da dagokion «iruzurraren aurkako neurrien plana» dagoela betearazpen-maila guztietan?	x			
Prebentzioa				
3. Ba al duzu iruzurraren aurka borrokatzeko konpromisoa hartzen duen adierazpen gorenik?	x			
4. Autoebaluazio bat egiten al da arrisku espezifikokoak, horien inpaktua eta horiek gertatzeko probabilitatea identifikatzeko eta aldizka berrikusteko?		x		
5. Kode etiko bat zabaltzen da eta opari-politikari buruzko informazioa ematen da?		x		
6. Etika Publikoa sustatzen duen eta iruzurra detektatzea errazten duen prestakuntzarik ematen al da?			x	
7. Egin al da interes-gatazkak tratatzeko prozedurarik?	x			
8. Betetzen al da esku hartzen duten guztiek interes-gatazkarik ez dutela dioen adierazpena?	x			
Detekzioa				
9. Zehaztu al dira iruzur-adierazleak edo alerta-seinaleak (bandera gorriak) eta jakinarazi al zaizkie langileei detektatzeko moduan daudela?		x		
10. Datuak aztertzeko edo arriskuak puntuatzeko tresnak erabiltzen dira?		x		
11. Ba al dago interesdunen batek salaketak aurkezteko biderik?	x			
12. Ba al dago salaketak aztertzeaz eta neurriak proposatzeaz arduratuko den unitaterik?		x		
Zuzenketa				
13. Iruzurraren eragina ebaluatu eta sistemikotzat edo puntualtzat jotzen da?		x		
14. Erretiratzen al dira iruzurrak eragindako proiektuak edo horien zatia, BEMk finantzatu edo finantzatu beharrekoak?		x		
Jazarpena				
15. Gertatutakoak eta hartutako neurriak jakinarazten al zaizkie erakunde betearazleari, erakunde erabakitzaileari edo agintaritzaren arduradunari, dagokionaren arabera?	x			
16. Kasuan kasuko kasuetan, estatuetako edo Europar Batasuneko agintari publikoei edo fiskaltzari eta auzitegi eskudunei zigortzeko moduko egitateak salatzen al dira?	x			
Guztizko partziala puntuak.	28	21	2	
Puntuak guztira.	51			
Gehieneko puntuak.	64			
Puntu erlatiboak (guztizko puntuak / gehieneko puntuak).	0,7968			

Oharra: 4 gehieneko betetzearen baliokidea da, 1 gutxienekoaren parekoa.

II. ERANSKINA: INTERES-GATAZKARIK EZAREN ADIERAZPENA

Espedientea: _____

[Kontratua/diru-laguntza]: _____

Goian aipatutako [kontratazio/diru-laguntza] prozeduran inpartzialtasuna bermatzeko, behean sinatzen dutenek, espedientea prestatzeko eta izapidetzeko prozesuan parte-hartzaile gisa, honako hau adierazten/adierazten dute/dute:

Lehenengoa. Honako hauen berri izatea:

1. Europako Parlamentuaren eta Kontseiluaren uztailaren 18ko 2018/1046 (EB, Euratom) Erregelamenduaren (EBren finantza-erregelamendua) 61.3 artikulua ezartzen du «interes-gatazka egongo dela funtzioen jardun inpartzial eta objektiboa arriskuan jartzen denean familia-arrazoiengatik, arrazoi afektiboengatik, afinitate politiko edo nazionalagatik, interes ekonomikoagatik edo interes pertsonaleko zuzeneko edo zeharkako edozein arrazoiengatik».

2. Sektore Publikoko Kontratuei buruzko azaroaren 8ko 9/2017 Legearen 64. artikulua («ustelkeriaren aurkako borroka eta interes-gatazken prebentzioa») helburua da lehiaren edozein distortsio saihestea, prozeduraren gardentasuna bermatzea eta hautagai eta lizitatzaile guztiei tratu-berdintasuna ziurtatzea.

3. Sektore Publikoaren Araubide Juridikoaren urriaren 1eko 40/2015 Legearen 23. artikulua («abstentzioa») ezartzen du prozeduran ez dutela esku hartu beharko «hurrengo paragrafoan adierazitako inguruabarretako bat duten administrazioetako agintariek eta langileek». Honako hauek dira:

a) Interes pertsonala izatea kasuko gaian edo haren ebazpenak eragin diezaiokeen beste batean; sozietate edo erakunde interesdunaren administrazioa izan edo interesdunen batekin konpondu gabeko auziren bat izatea.

b) Ezkontza-lotura edo antzeko egitatezko egoera izatea, laugarren mailako odol-ahaidetasuna edo bigarren mailako ezkontza-ahaidetasuna izatea interesdunetako edozeinekin, erakunde edo sozietate interesdunetako administrazioarekin eta prozeduran parte hartzen duten aholkulari, legezko ordezkari edo mandatariekin, bai eta bulego profesionala partekatzea edo horiekin elkartuta egotea aholkularitza, ordezkaritza edo agintaldirako.

c) Aurreko paragrafoan aipatutako pertsonaren batekin adiskidetasun estua edo ageriko etsaitasuna izatea.

d) Dagokion prozeduran aditu edo lekuko gisa parte hartu izana.

e) Gaian zuzeneko interesa duen pertsona fisiko edo juridikoarekin zerbitzu-harremana izatea edo azken bi urteetan edozein motatako eta edozein egoera edo lekutan zerbitzu profesionalak eman izana».

Bigarrena. Ez dagoela Europar Batasunaren Finantza Erregelamenduaren 61.3 artikuluan adierazitako interes-gatazkatzat jo daitekeen ezein egoeratan eta ez dagoela lizitazio-/emakida-prozedurari eragin diezaiokeen Sektore Publikoaren

IRUZURRAREN AURKAKO NEURRIEN PLANA

Araubide Juridikoaren urriaren 1eko 40/2015 Legearen 23.2 artikuluko abstentzio-arrazoirik.

Hirugarrena. Konpromisoa hartzen duela [kontratazio-organoari/ebaluazio-batzordeari] jakinarazteko, luzamendurik gabe, egoera horrek sortzen duen edo eragin dezakeen interes-gatazka edo abstentzio-kausa oro.

Laugarrena. Ezagutzen dut interes-gatazkarik ez dagoela dioen adierazpen bat faltsua dela frogatzen bada, aplikatzekoa den araudiak ezartzen dituen diziplina-ondorioak, ondorio administratiboak eta/edo judizialak ekarriko dituela.

Eta jasota gera dadin, adierazpen hau sinatzen dut.

ELEKTRONIKOKI SINATUTAKO DOKUMENTUA

III. ERANSKINA: IRUZURRAREN AURKAKO BORROKARI BURUZKO ADIERAZPEN INSTITUZIONALA 2022-06-09KO UDAL OSOKO BILKURAN ONARTUTA.

Ezkio-Itsasoko Udalaren helburu nagusietako bat da, bere eskumenen esparruan, iruzurraren aurkako politika indartzea bere eginkizunak garatzean. Horregatik, Udalak, adierazpen instituzional honen bidez, arau juridiko, etiko eta moralak betetzeko estandar altuenekin duen konpromisoa adierazi nahi du, bai eta integritate, objektibotasun eta zintzotasun printzipio zorrotzenekin bat egiten duela ere, harekin harremana duten eragile guztiek iruzurraren eta ustelkeriaren aurkako jarrera izan dezaten.

Udaleko langileek, enplegatu publikoak diren aldetik, konpromiso hori hartu eta partekatzen dute eta horretarako, besteak beste, interes orokorrak zaindu behar dituzte, Konstituzioa eta gainerako ordenamendu juridikoa errespetatuz eta betez, eta honako printzipio hauen arabera jardun behar dute: objektibotasuna, osotasuna, neutraltasuna, erantzukizuna, inpartzialtasuna, konfidentzialtasuna, zerbitzu publikoari dedikazioa, gardentasuna, zorrotasuna, irisgarritasuna, eraginkortasuna, zintzotasuna, kultura eta ingurumena sustatzea eta emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna errespetatzea (Enplegatu Publikoaren Oinarrizko Estatutuaren apirilaren 12ko 7/2017 Legearen 52. artikulua).

Politika horren bidez, Udalak erakundearen barruan iruzurrezko jarduera oro adoregabetzen duen eta horiek prebenitzen eta antzematen laguntzen duen kultura finkatu nahi du, kasu horiek kudeatzeko prozedura eraginkorrak garatuz.

Udalak iruzurraren aurka borrokatzeko neurri eraginkorrak eta proportzionatuak jarriko ditu abian, aurreko esperientzian eta iruzur-arriskuaren ebaluazioan oinarrituta.

Era berean, detektatu daitezkeen irregulartasunak edo iruzur-susmoak salatuko ditu, jakinarazteko barne-kanalen bidez eta Iruzurraren aurkako Koordinazio Zerbitzu Nazionalarekin lankidetzan. Txosten guztiak konfidentzialtasun zorrotzenez eta gai hori arautzen duten arauen arabera landuko dira.

Azken batean, Ezkio-Itsasoko Udalak zero tolerantziako politika bat hartu du iruzurrarekin eta barne-kontrolako sistema bat ezarri du, ahal den neurrian iruzurrezko edozein jarduera prebenitzeko eta antzemateko eta hala badagokio, horren ondorioak zuzentzeko. Horretarako, osotasunaren, inpartzialtasunaren eta zintzotasunaren printzipioak hartu ditu bere eginkizunetan.

IV. ERANSKINA: ENPLEGATU PUBLIKOEN JOKABIDE-KODEA

Ezkiotz-Itsasoko Udalak iruzurrari eta ustelkeriari aurre egiteko zero tolerantzia politika publikoki adierazi du Adierazpen Institutuzional batean.

Udalak iruzurraren aurkako neurri eraginkorrak eta proportzionatuak martxan jartzeko prozedurak ditu, antzemandako arriskuak kontuan hartuta.

Prozedura horien barruan sartzen da, iruzurra prebenitzeko neurrien artean, Udaleko langileen jokabide-kode etiko bat zabaltzea. Kode hau funtsezko tresna da iruzurraren arloko balioak eta jokabideak transmititzeko, enplegatu publikoen jarduera gidatu eta arautu behar duten printzipioak bilduz.

OINARRIZKO PRINTZIPIO ETIKOAK

Udal-langileen eguneroko jarduerak, Enplegatu Publikoaren Oinarrizko Estatutuaren Legearen testuategina onartzen duen urriaren 30eko 5/2015 Legegintzako Errege Dekretuaren 52.etik 54.era bitarteko artikuluetan jasotako printzipio etikoak betetzen direla islatu behar du. Printzipio horiek honako hau ezartzen dute:

VI. KAPITULUA

Enplegatu publikoen betebeharrak. Jokabide-kodea.

52. artikulua. Enplegatu publikoen betebeharrak. Jokabide-kodea.

Enplegatu publikoek arduraz bete beharko dituzte esleituta dituzten zereginak eta interes orokorrak zaindu beharko dituzte, Konstituzioari eta gainerako ordenamendu juridikoari men eginez, eta honako printzipio hauen arabera jardun beharko dute: objektibotasuna, osotasuna, neutraltasuna, erantzukizuna, inpartzialtasuna, konfidentzialtasuna, zerbitzu publikoari dedikazioa, gardentasuna, zorrotasuna, irisgarritasuna, eraginkortasuna, zintzotasuna, kultura eta ingurumenaren Sustapena, eta emakumeen eta gizonen arteko jokabide-printzipio publikoak errespetatzea.

Kapitulu honetan ezarritako printzipio eta arauak informatuko dute enplegatu publikoen diziplina-araubidearen interpretazioa eta aplikazioa.

53. artikulua. Printzipio etikoak.

1. Enplegatu publikoek Konstituzioa eta ordenamendu juridikoa osatzen duten gainerako arauak errespetatuko dituzte.

2. Haren jardunak herritarren interes orokorrak asetzea izango du helburu eta inpartzialtasunera eta interes komunera bideratutako kontsiderazio objektiboetan oinarrituko da, alde batera utzita jarrera pertsonalak, familiakoak, korporatiboak, bezeroak edo printzipio horrekin talka egin dezakeen beste edozein alderdi.

3. Beren jarduna leialtasun eta fede onez beteko dute zerbitzuak ematen dituzten administrazioarekin, nagusiekin, lankideekin, mendekoekin eta herritarrekin.

4. Jokabide hori oinarrizko eskubideen eta askatasun publikoen errespetuan oinarrituko da eta jaiotza, arraza edo etnia-jatorria, generoa, sexua, sexu-joera, erlijio edo sinesmenak, iritzia, desgaitasuna, adina edo beste edozein baldintza edo inguruabar pertsonal edo sozial dela-eta bereizkeriarik eragin dezakeen edozein jarduera saihestuko du.

5. Abstenitu egingo dira interes pertsonala duten gaietan, bai eta beren lanpostu publikoarekin interes-gatazkak sortzeko arriskua ekar dezakeen jarduera pribatu edo interes orotan ere.

6. Ez dute betebeharrak ekonomikorik hartuko eta ez dute esku hartuko pertsona edo erakundeekiko finantza-eragiketetan, ondare-betebeharretan edo negozio juridikoetan, lanpostu publikoko betebeharrekin interes-gatazka eragin badezake.

7. Pertsona fisikoek edo erakunde pribatuak ez dute inolako mesede-traturik onartuko, ezta justifikaziorik gabeko pribilegioa edo abantaila dakarren egoerarik ere.

8. Eraginkortasun, ekonomia eta efizientzia-printzipioen arabera jardungo dute, interes orokorra lortzen eta erakundearen helburuak betetzen direla zainduz.

9. Ez dute eraginik izango izapidearen edo administrazio-prozeduraren bizkortzean edo ebazpenean, bidezkoa ez bada.

10. Arduraz beteko dituzte dagozkien edo agintzen zaizkien zereginak eta hala badagokio, epe barruan ebazteko dituzte beren eskumeneko prozedurak edo espedienteak.

11. Zerbitzu publikora dedikatzeko printzipioaren arabera gauzatuko dituzte beren eskumenak eta ez dute zerbitzu publikoaren aurkako jokaerarik izango, ezta zerbitzu publikoak gauzatzean neutraltasuna arriskuan jartzen duen beste edozein jokabide ere.

12. Sailkatutako gaiak edo legez zabaltzea debekatuta duten beste gai batzuk isilpean gordeko dituzte eta kargua dela-eta ezagutzen dituzten gaiak buruz behar den diskrezioa izango dute. Lortutako informazioa ezin izango dute erabili beren edo hirugarrenen onurarako, ezta interes publikoaren kalterako ere.

54. artikulua. Jokabide-printzipioak.

1. Herritarrek, haien nagusiak eta gainerako enplegatu publikoak arretaz eta errespetuz tratatuko dituzte.

2. Lanpostuari dagozkion zereginak arduraz eta ezarritako lanaldia eta ordutegia betez beteko dira.

3. Goragokoen jarraibide eta agindu profesionalak beteko dituzte, non eta ez diren ordenamendu juridikoaren arau-hauste nabarmena; kasu horretan, berehala jakinaraziko dizkiete kasuan kasuko ikuskapen-organismoak.

4. Herritarrei informazioa emango diete ezagutzeko eskubidea duten gai edo gaiak buruz, beren eskubideak baliatzeko eta betebeharrak betetzeko erraztasunak emanez.

5. Baliabide eta ondasun publikoak austeritatez administratuko dituzte eta ez dituzte baliabide eta ondasun horiek erabiliko beren edo hurbileko pertsonen onurarako. Era berean, zaintzeko betebeharrak izango dute.

6. Ohiko usadio sozial eta kortesiazkoetatik harago doan edozein opari, mesede edo zerbitzu, baldintza onuragarrietan, baztertu egingo da, Zigor Kodean ezarritakoari kalterik egin gabe.

7. Dokumentuak jasota eta gordeta egongo direla bermatuko dute, gero arduradunei helarazteko eta entregatzeko.

8. Prestakuntza eta kualifikazioa eguneratuta edukiko dituzte.

9. Laneko segurtasunari eta osasunari buruzko arauak beteko dituzte.

10. Beren nagusiei edo organo eskudunei helarazita dauden unitateko eginkizunen garapena hobetzeko egokitzat jotzen dituzten proposamenak jakinaraziko dizkiete. Horretarako, zerbitzuaren eraginkortasuna hobetzeko balioko duten enplegatu publiko edo administratuen proposamenak jasotzea zentralizatzeko eskumena duen instantzia egokia sortzea aurreikusi ahal izango da.

11. Herritarrei arreta eskatzen duten hizkuntzan emango zaiela bermatuko dute, baldin eta lurraldean ofiziala bada.

Enplegatu Publikoaren Oinarrizko Estatutuan ezarritakoaren arabera, BEEPeke neurrien betearazpenean parte hartzen duten kudeaketa, jarraipen eta/edo kontrol-lanak egiten dituzten pertsonak arreta berezia jarriko dute Etika eta Jokabide Kode hau betetzean, BEMko funtsekin finantzaturako proiektuak kudeatzeko prozeduraren fase hauetan:

1. Dagokion gaian aplikatzekoa den Batasuneko, estatuko eta/edo eskualdeko legeria zorrotz beteko da, bereziki honako gai hauetan:

- Gastuen hautagarritasuna.
- Kontratazio publikoa.
- Laguntza-erregimenak.
- Informazioa eta publizitatea.
- Ingurumena.
- Aukera-berdintasuna eta diskriminaziorik eza.

2. BEMko funtsen kudeaketarekin, jarraipenarekin eta kontrolarekin zerikusia duten langile publikoek gardentasunean oinarrituta beteko dituzte beren eginkizunak. Printzipio horrek argitasuna eta egiazkotasuna dakar barnean zein kanpoan ezagutarazten den edozein informazioaren tratamenduan eta hedapenean.

Printzipio horren arabera, arretaz erantzun behar zaie informazio-eskaerei, interes publikoko arrazoiengatik sentikortzat jo daitekeen informazioaren osotasuna inola ere arriskuan jarri gabe.

3. Arreta berezia jarriko da gardentasun-printzipioa betetzeko:

- BEMko funtsek finantzaturako laguntzak emateko prozesuen emaitzak ezagutarazten eta jakinarazten direnean.
- Kontratazio-prozedurak garatzen diren bitartean.

4. Gardentasun-printzipioa betetzeak ez du esan nahi langileek konfidentzialtzat jotzen den informazioa behar bezala erabili behar ez dutenik, hala nola, datu pertsonalak edo enpresetatik eta beste erakunde batzuetatik datorren informazioa. Hala ere, ezin izango dute erabili norberaren edo hirugarrenen onurarako, faborezko traturen bat lortzeko edo interes publikoaren kalterako.

5. Interes-gatazka egongo da enplegatu publikoek BEMaren funtsekin zerikusia duten eginkizunak inpartzialki eta objektiboki betetzeko, baterako finantzaturako jarduketan onuradunekin familia-arrazoiak, arrazoi afektiboak, kide-tasun politikoa, interes ekonomikoa edo beste edozein arrazoi dela-eta arriskuan jartzen direnean.

Interes-gatazka bat sortzen da enplegatu publiko batek bere interes pribatuak bere betebeharrak profesionalen aurretik jartzeko aukera izan dezakeenean.

Arreta berezia jarriko da langile publikoek interes-gatazkarik izan ez dezaten, BEMren funtsek finantzaturako eragiketetan, kontratazio-prozedurei eta laguntza publikoak emateari dagokienez.

A) Kontratazio publikoa.

— Interes-gatazkako arriskuren bat identifikatzen bada, honako hauek egingo dira:

- Gertakariak inplikaturako pertsonarekin aztertzea, egoera argitzeko.

- Pertsona hori kontratazio-prozeduratik kanpo uztea.
- Hala badagokio, prozedura bertan behera uztea.

— Benetan interes-gatazkarik sortu bada, zehapenen arloko lege-araudia aplikatuko da.

B) Laguntza publikoak.

— BEMko funtsekin finantzaturako laguntzak hautatzeko, emateko eta kontrolatzeko prozesuetan parte hartzen duten enplegatu publikoek ez dute parte hartuko interes pertsonala duten gaitan.

— Interes-gatazka sortzen bada, zehapenen arloko lege-araudia aplikatuko da.

KODEAREKIKO ERANTZUKIZUNAK

Etika eta Jokabide Kode honen printzipioak ulertu eta betetzea BEMeko funtsekin finantzaturako eragiketak kudeatu, jarraitu eta/edo kontrolatzeko eginkizunak betetzen dituzten pertsona guztien erantzukizuna da.

Hala ere, komeni da erantzukizun espezifikoko batzuk zehaztu eta zehaztea, lanbide-profilen arabera.

Langile guztiak.

Betebehar hauek ditu:

- Kodean xedatutakoa irakurri eta betetzea.
- Laguntzaileei, hornitzaileei, laguntza teknikoko enpresei, laguntzen onuradunei edo Udalarekin elkarreraginean diharduen beste edozein pertsonari lan-ingurunean zabaltzen laguntzea.

Zerbitzuko arduradunak.

Aurrekoez gain, betebehar hauek dituzte:

- Kodearen inguruan sor daitezkeen zalantzak argitzen laguntzea.
- Horiek betetzean eredu izatea.

Zuzendaritza-organoak.

— Langile guztiek Kodea ezagut dezaten sustatzea, bai eta Kodea betetzea eta haren aginduak betetzea sustatzeko betebeharra ere.

V. ERANSKINA: BANDERA GORRIAK IRUZURRAREN AURKAKO BORROKAN

Bandera gorriak alarma-seinaleak, pistak edo balizko iruzurraren zantzuak dira. Bandera gorria izateak ez du nahitaez esan nahi iruzurra dagoenik, baina jarduera-eremu jakin batek arreta gehigarria behar duela adierazten du, iruzur potentzial bat baztertzeko edo baieztatzeko.

Bandera gorri horien adibide gisa, gehien erabiltzen direnak aipatzen dira jarraian, iruzurrezkoak izan daitezkeen praktiken tipologiaren arabera sailkatuta.

Ustelkeria: eroskeria eta legez kanpoko komisioak

Eroskeria eta legez kanpoko komisioen adierazlerik ohikoena da kontratista batek langile kontratatzaile batengandik jasotzen duen tratu mesedegarria, azalpenik gabekoa, denbora jakin batean.

Alertaren beste adierazle batzuk:

- Gizarte-harreman estua dago enplegatu kontratatzaile baten eta zerbitzu-emaile edo hornitzaile baten artean;
- Enplegatu kontratatzailearen ondarea azalpenik gabe edo bat-batean handitzen da;
- Langile kontratatzaileak kanpoko negozio estali bat du;
- Kontratatista legez kanpoko komisioak ordaintzeko ospea du sektorean;
- Agiririk gabeko aldaketak edo maiz gertatzen dira kontratuen balioa handitzen duten kontratuetan;
- Langile kontratatzaileak uko egiten dio kontratazio publikoarekin zerikusirik ez duen lanpostu batera igotzeari;
- Langile kontratatzaileak ez du interes-gatazkaren adierazpenik aurkezten edo betetzen.

Prozeduraren gida-agiriak, lizitatzailerik bati buruzkoak:

- Eskaintza bakarra aurkeztu behar da edo proposamenen kopurua oso txikia izan behar da, eta lizitaziorako hautagai izan behar du;
- Prozedurako agiri gidarien eta kontratista irabazlearen produktu edo zerbitzuen arteko aparteko antzekotasuna;
- Beste eskaintzaile batzuen kexak;
- Aurreko antzeko prozeduretan onartutakoak baino preskripzio murriztaileagoak edo orokorragoak dituzten agiriak;
- Ezohiko klausulak edo arrazoizkoak ez diren klausulak dituzten agiriak;
- Botere esleiztaileak marka jakin baten produktu bat definitzen du produktu generiko baten ordez.

Kolusio-lizitazioak:

- Eskaintza irabazlea handiegia da aurreikusitako kostuekin, prezio publikoen zerrendekin, industriako obra edo zerbitzu antzekoekin edo batez bestekoekin edo merkatuko erreferentziazko prezioekin alderatuta;

- Lizitatzaille guztiek prezio altuak eskaintzen dituzte etengabe;
- Eskaintzen prezioak bat-batean jaisten dira lizitatzaille berriek prozeduran parte hartzen dutenean;
- Esleipendunak eskualdearen, lan-motaren eta obra-motaren arabera banatzen/txandatzten dira;
- Esleipendunak azpikontratatzten ditu lizitatzaille galtzaileak;
- Ezohiko eskaintza-ereduak (adibidez, eskaintzek beherapen-ehuneko zehatzak dituzte, eskaintza irabazlea prezio onargarrien atalasearen azpitik dago, kontratuaren aurrekontura zehazki eskaintzen da, eskaintzen prezioak altuegiak dira, gertuegiak, oso desberdinak, zenbaki biribilak, osatugabeak, etab.).

Interes-gatazka:

- Kontratista edo saltzaile jakin baten zaletasun ulertezina edo ezohikoa;
- Prezio altuak eta kalitate eskaseko lana etengabe onartzea, etab.;
- Kontratazioaz arduratzen den enplegatuak ez du interes-gatazkaren adierazpenik aurkezten edo osatu gabe aurkezten du;
- Kontratazioaz arduratzen den enplegatuak uko egiten dio eskuratzeekin zerikusirik ez duen posizio batera igotzeari;
- Kontratazioaz arduratzen den enplegatuak bere aldetik negozio propioak egiten dituela dirudi;
- Kontratazioaz arduratzen den enplegatu baten eta zerbitzu edo produktuen hornitzaile baten arteko sozializazioa;
- Kontratazioaz arduratzen den enplegatuaren aberastasunaren edo bizi-mailaren iguera ulertezina edo bat-batekoa;

Dokumentuak faltsutzea:

- a) Dokumentuen formatua:
  - Sozietatearen logotiporik gabeko fakturak;
  - Ezabatutako edo borratutako zifrak;
  - Eskuz idatzitako zenbatekoak;
  - Sinadura berdinak hainbat dokumentutan.
- b) Dokumentuen edukian:
  - Data, zenbateko, ohar etab. ezohikoak;
  - Kalkulu okerrak;
  - Faktura batean nahitaezko elementurik ez izatea;
  - Fakturretan serie-zenbakirik ez egotea;
  - Ondasunen eta zerbitzuen deskribapen lausoa.
- c) Ezohiko egoerak:
  - Ezohiko ordainketa-kopurua onuradun bati;
  - Informazioa entregatzeko ezohiko atzerapenak;
  - Dokumentu bateko datuak ez datoz bat erakunde berak emandako antzeko dokumentu batekin.
- d) Eskuragarri dagoen dokumentazioaren/informazioaren arteko koherentzi eza:
  - Fakturen daten eta zenbakien artean;
  - Kontabilitatean erregistratu gabeko fakturak;
  - Erakunde batean jarduera ez dator bat fakturatutako ondasun edo zerbitzuekin.

Aurkeztutako eskaintzak manipulatzeko:

- Eskaintzaileen kexak;
- Kontrolik eza eta lizitazio-prozedura desegokiak;
- Eskaintzak jaso ondoren aldaketak egon direlako zantzuak;
- Akatsengatik baztertutako eskaintzak;
- Lizitatuzaile gaitua, zalantzazko arrazoiengatik baztertua;
- Prozedura ez da esleitu gabe utzi, eta berriro deitu da, nahiz eta eskatutako gutxienerako kopurua baino eskaintza gutxiago jaso.

Gastuaren zatikapena:

- Antzeko helburua duten bi erosketa edo gehiago ikusten dira, esleipendun berari egindakoak, zuzenerako esleipen-prozedurak edo publizitate-atalaseak erabiltzeko onartutako mugen azpitik, edo lehia-berme handiagoko prozedurak eskatuko lituzketenak;
- Erosketak justifikaziorik gabe bereiztea, adibidez, eskulanerako eta materialetarako kontratu bereziak, biak lizitazio irekiko atalaseen azpitik egonik;
- Erosketa sekuentzialak, lizitazioen publizitatea egiteko betebeharraren atalasearen azpitik.